

7. *Правові основи майнових і земельних відносин: Навч. посіб. / За ред. В.М. Єрмоленка. – К.: Магістр ХХІ сторіччя, 2006. – С. 340–342.*

В.П. Погойда, Н.В. Свир

ПРАВОВОЕ И КАРТОГРАФИЧЕСКОЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ЗЕМЕЛЬНЫХ РЕСУРСОВ

Выполнен смысловой анализ юридической ответственности за нарушение земельного законодательства. Обосновано земельное правонарушение как противоправное деяние, что противоречит правовым нормам рационального использования земельных ресурсов и осуществлению прав и законных интересов владельцев земли и землепользователей, нарушает установленный государством порядок управления земельным фондом как национальным богатством нашего государства. Обоснована гражданско-правовая ответственность как формат государственного принуждения, которое заключается у невыгодных имущественных последствиях для правонарушителя, в применении к нему имущественных санкций в интересах направленных на возобновление нарушенной сферы имущественных отношений. Охарактеризована административная и юридическая ответственность за правонарушение использования земельных ресурсов землевладельцами и землепользователями. Приведенные меры обеспечат эффективную защиту законных прав владельцев земельных участков и землепользователей, что значительно уменьшит правонарушение в сфере землепользования.

Ключевые слова: земельные ресурсы, правонарушения, земельное право, гражданско-правовая ответственность, административная ответственность, юридическая ответственность.

УДК 911.3

В.А. Редіна, О.В. Редіна

Харківська обласна станція юних туристів

ПОЗАШКІЛЬНИЙ ЗАКЛАД У СИСТЕМІ БЕЗПЕРЕРВНОЇ ГЕОГРАФІЧНОЇ ОСВІТИ

У статті розглядаються питання позашкільної географічної освіти на прикладі діяльності очно-заочної школи юних географів Харківської обласної станції юних туристів. Аналізуються структура, напрями діяльності, кількісні та якісні характеристики слухачів школи, основні форми організації навчального процесу. Узгальнений матеріал дає підстави стверджувати, що позашкільний заклад може бути складовою безперервної географічної освіти.

Ключові слова: позашкільна географічна освіта, позашкільний заклад, школа юних географів.

V. Redina, O. Redina

OUT-OF-SCHOOL ESTABLISHMENT IN THE SYSTEM OF CONTINUOUS GEOGRAPHICAL EDUCATION

In article are considered questions of out-of-school geographical education by the example of internal-correspondence activity of school of young geographers by the Kharkov regional station of young tourists. Analyzed structure, directions of activity, quantitative and qualitative characteristics of school listeners, the basic forms of the organi-

zation of educational process. Common materials gives the basis to approve, that not school establishment can be constituent continuous geographical education.

Keywords: out-of-school geographical education, out-of-school establishment, school of young geographers.

Вступ. Основним із завдань позашкільних навчальних закладів на сучасному етапі є розвиток інтелектуального потенціалу учнівської молоді, залучення її до творчої діяльності, орієнтованої на вирішення нагальних проблем суспільства, задоволення національних інтересів країни, формування громадян України, основними рисами яких є компетентність, діловитість, прагнення до самовдосконалення, різнобічність інтересів і захоплень [1].

У ході новоутворень і модернізації в галузі позашкільної освіти особлива увага приділяється забезпеченню принципу рівного доступу дітей, зокрема із сільської місцевості, до якісної позашкільної освіти, підготовки їх до вступу у вищі навчальні заклади.

Для досягнення зазначеної мети на Харківській обласній станції юних туристів (облСЮТур), яка є філіалом кафедри фізичної географії та картографії геолого-географічного факультету Харківського національного університету (ХНУ) імені В.Н. Каразіна, працює обласна географічна школа. Досвід роботи школи, її результативність, проведення різноманітних масових заходів з географічного краєзнавства серед учнівської молоді Харківщини, сприяли створенню на облСЮТур центру позашкільної географічної освіти.

Вихідні передумови. Дослідженню питань залучення старшокласників до науково-дослідницької, профорієнтаційної роботи, діяльності позашкільних закладів у цьому напрямі присвячені роботи вітчизняних учених Т.І. Сущенко, Г.П. Пустовіта, В.В. Вербицького, Л.І. Ковбасенко, Л.В. Тихенко, зарубіжних науковців О.К. Бруднова, В.А. Березіної, Ю.С. Константинова та ін. Значна частина наукових досліджень присвячена вивченню теоретичних питань розвитку позашкільної освіти. Однак, існує необхідність вивчення практичного досвіду роботи саме однопрофільних позашкільних закладів з географічного краєзнавства у контексті їх ролі в системі безперервної географічної освіти.

Виклад основного матеріалу. Процес диференціації позашкільних закладів України трансформувалася у процес їх індивідуалізації [2]. Не минув цей процес і Харківську облСЮТур, де змінилися склад та структура закладу, профільність дитячих об'єднань, значно розширилися напрями та зміст діяльності, покращала матеріально-технічна база закладу. Зазначені трансформаційні процеси сприяли створенню на базі станції навчального туристсько-краєзнавчого оздоровчого комплексу. Досвід роботи облСЮТур у сфері профільного навчання дає право стверджувати, що більшість наших вихованців вважає позашкільну освіту, особливо в гуртках краєзнавчого напрямку, більш вагомим компонентом у системі загальної освіти.

Профільна освіта є невід'ємною складовою у системі пошуку, розвитку і підтримки обдарованої молоді, старшокласників, які прагнуть поступити-

ти до ХНУ на геолого-географічний факультет. Для досягнення цієї мети у 2002 році була відкрита обласна очно-заочна географічна школа за сприяння Головного управління освіти і науки Харківської обласної державної адміністрації, геолого-географічного факультету та обласної станції юних туристів. Завданнями діяльності школи у Харківському регіоні є:

- забезпечення потреб учнівської молоді у здобутті знань, умінь, навичок у галузі наук про Землю;
- створення умов для виявлення обдарованої і талановитої учнівської молоді, переважно із сільської місцевості;
- залучення учнівської молоді до виконання науково-дослідницьких і експериментальних робіт;
- виховання почуття патріотизму, любові до рідного краю, народу, природи;
- сприяння вибору майбутньої професії згідно зі спеціальностями та спеціалізаціями геолого-географічного факультету ХНУ.

У своїй діяльності школа юних географів керується основними положеннями Законів України «Про освіту», «Про позашкільну освіту», Концепцією Державної програми роботи з обдарованою молоддю на 2006–2010 роки, Положенням про Малу академію наук учнівської молоді, Статутом Харківської облСЮТур та Положенням про школу. Географічна школа має свою концепцію розвитку, програму, навчальний план, розклад, за яким будується навчально-виховний процес. У своїй структурі школа складається з груп учнів 9–10-х та 11-х класів із очно-заочною формою навчання. Групи створюються за наявності 8–10 осіб. Перевага надається учням із сільської місцевості, бо вони мають значно менше можливостей отримувати додаткові знання, користуватися науковими бібліотеками, відвідувати вищі навчальні заклади, одержувати консультації, слухати лекції науковців, професорів, доцентів, викладачів.

Аналізуючи показники участі школярів Харківської області та міста Харкова в роботі обласної географічної школи за останні п'ять років, слід відзначити, що, дійсно, 57% слухачів школи – це учні із сільських районів Харківщини, а результативність вступу випускників до ХНУ імені В.Н. Каразіна складає 96% (табл.).

Відповідно до Положення та розкладу роботи географічної школи ОблСЮТур разом із геолого-географічним факультетом ХНУ визначає форми і методи навчання, систему оцінювання знань слухачів, порядок проведення заліків, установчих та підсумкових сесій.

Основними формами організації навчального процесу з учнями школи є у *міжсесійний період*: виконання контрольних, теоретичних і практичних завдань, теоретичні та практичні заняття з географії, індивідуальні консультації (щотижнево). У *сесійний період*: лекційні, практичні заняття на базі облСЮТур та ХНУ; навчально-тематичні екскурсії на виробництво, до музеїв, наукових установ. У *канікулярний період*: комплексні польові геолого-географічні, археологічні практики; участь у роботі профільних таборів, експедицій.

Таблиця

Кількісні показники діяльності обласної географічної школи

№	Навчальний рік	Кількість слухачів школи			Із них		Кількість випускників школи	Стали студентами	
		усього	10 кл.	11 кл.	з Харківської області	з міста Харкова		ХНУ імені В.Н. Каразіна (геофак)	інших ВНЗ
1	2003/2004	23	2	21	13	10	21	19	2
2	2004/2005	18	2	16	11	7	16	15	1
3	2005/2006	21	10	11	17	4	11	11	-
4	2006/2007	22	5	17	13	9	17	17	-
5	2007/2008	21	2	19	13	8	19	19	-
	Усього	105	21	84	67	38	84	81	3

Підготовка науково-дослідницьких робіт для участі у роботі секцій історико-географічного напрямку Малої АН України (МАН) є бажаною умовою для всіх учнів шкіл.

Навчально-виховний процес в обласній географічній школі складається з таких модулів:

1. *Навчальний модуль*: слухачі школи отримують поглиблені знання з географії, геології, екології тощо;

2. *Практичний модуль*: слухачі школи є учасниками літніх профільних таборів та краєзнавчих експедицій. під час яких збирають польові матеріали, опановують методики польових географічних досліджень, виконують практичні завдання, що стають основою майбутніх дослідницьких робіт на секції географічного краєзнавства та геології Харківського територіального відділення МАН;

3. *Науково-дослідницький модуль*: як свідчить аналіз участі слухачів географічної школи в роботі секцій МАН, близько 30% учнів беруть участь в обласному конкурсі-захисті робіт, стають призерами II етапу. Як ідеальний приклад участі слухача школи в роботі секції географії МАН можна назвати Бориса Шуліку, який двічі займав I місце на обласних конкурсах-захистах науково-дослідницьких робіт (2007, 2008 рр.), потім III місце (2007 р.) і I місце із нагородженням золотою медаллю (2008 р.) на Всеукраїнському конкурсі-захисті МАН у Києві, а зараз відмінно закінчив I курс географічного відділення ХНУ;

4. *Загально розвиваючий модуль*: окрім занять з профільних дисциплін, слухачам школи пропонується різноманітна екскурсійна програма, що дає змогу знайомитися з найцікавішими куточками Слобожанщини, брати участь у диспутах і конференціях разом зі студентами ХНУ, відвідувати театри та музеї Харкова;

5. *Модуль профільного самовизначення*: до закінчення школи облСЮТур слухачі чітко визначаються у виборі майбутньої спеціальності на геолого-географічному факультеті ХНУ, до якого вони поступають щорічно.

Усі п'ять модулів взаємодоповнюють один одного, вони інтегровані в єдину освітню систему, утворюють широкий простір з реальними можливостями розвитку та самовизначення творчої особистості дитини. У цілому діяльність очно-заочної географічної школи при позашкільному закладі несе та реалізує перспективні ідеї поєднання додаткової та профільної освіти, має гнучку організаційну структуру, яка дозволяє здійснювати групову та індивідуальну підготовку, а також створює умови та формує механізм розвитку дослідницької та творчої самореалізації учнівської молоді.

Висновки. Узагальнений і проаналізований матеріал дає можливість зробити такі висновки:

– однопрофільні позашкільні навчальні заклади – це заклади з потужним освітньо-виховним середовищем, які задовольняють потреби особистості у самовизначенні вибору майбутньої професії, поглибленні знань, розвитку творчих здібностей;

– центри дитячо-юнацького туризму, станції юних туристів розвивають науково-дослідницьку діяльність з учнівською молоддю, урахувують їх інтереси, запити, потреби шляхом залучення до роботи в секціях Малої АН України;

– популярність роботи географічної школи, її висока результативність дають підстави стверджувати, що позашкільний заклад – Харківська обласна станція юних туристів – займає чільне місце в системі безперервної географічної освіти.

Рецензент – д-р геогр. наук, проф. К.А. Немець

Література:

1. *Науково-дослідницька діяльність учнів* / І.П. Нікітіна, Ю.О. Нікітін, В.В. Шліхова та ін. – Харків: Основа, 2006. – 144 с.

2. *Пустовіт І.П.* Позашкільна освіта і виховання в контексті трансформаційних процесів у суспільстві //Позашкільна освіта та виховання. – 2006. – № 10. – С. 6–13.

В.А. Редина, О.В. Редина

ВНЕШКОЛЬНОЕ УЧРЕЖДЕНИЕ В СИСТЕМЕ НЕПРЕРЫВНОГО ГЕОГРАФИЧЕСКОГО ОБРАЗОВАНИЯ

В статье рассматриваются вопросы внешкольного географического образования на примере деятельности очно-заочной школы юных географов Харьковской областной станции юных туристов. Анализируются структура, направления деятельности, количественные и качественные характеристики слушателей школы, основные формы организации учебного процесса. Обобщенный материал дает основания утверждать, что внешкольное учреждение может быть составляющей непрерывного географического образования.

Ключевые слова: внешкольное географическое образование, внешкольное учреждение, школа юных географов.